

FRANTIŠEK MARTIN PELCL

(1734 – 1801)

VĚDECKÁ KNIHOVNA
UNIVERZITY J. E. PURKYNĚ
V ÚSTÍ NAD LABEM

280. výročí narození

Dne **11. listopadu 1734** se narodil český vlastenec, buditel, osvícenec, spisovatel, historik, filolog a vysokoškolský pedagog **František Martin Pelcl**.

Pocházel z chudé početné rodiny z Rychnova nad Kněžnou. Po gymnazijním studiu v Rychnově nad Kněžnou a v Hradci Králové **studoval v Praze nástavbovou filozofii** a začal studovat bohosloví, přešel na práva, ale nedokončil ani je. Poté **studoval ve Vídni historii, jazykovědu**

a estetiku. V letech 1761–69 vychovatel v rodině hraběte Šternberka a pak hraběte Nostice na Malé Straně, kde se stýkal s Josefem Dobrovským. U Nosticů strávil plných dvacet tři let spokojeného šťastného života. Právě zde se ponořil hluboko do českých národních dějin, napsal svá největší historická díla, která mu získala až do doby Palackého pověst nejlepšího českého dějepisce. **Spoluzakladatel Soukromé společnosti české** (1774), přejmenované roku 1790 na Královskou českou společnost nauk. Nepřijal nabídku profesury na stoličce češtiny ve Vídeňském Novém Městě (1773) ani historie na univerzitě v Erfurtu (1779). V lednu 1793 byl **jmenován prvním profesorem nově zřízené katedry české řeči**

a literatury na pražské univerzitě. Získat tuto funkci v době, kdy v popředí vlasteneckého úsilí byla obrana českého jazyka a péče o jeho rozvoj. Sám několikrát vystoupil na obranu českého jazyka a také jeho projev při zahájení přednášek na universitě je zařazován mezi nejvýznamnější obrany českého jazyka.

Jako historik navazoval na Gelasia Dobnera a osvícenský criticismus je u něho spjat s národním a jazykovým vlastenectvím. V roce 1774 vydal své první úspěšné dílo **Stručné dějiny Čechů**. Patrně nejvýznamnějším jeho počinem bylo první vydání do té doby nepublikované Balbínovy Rozpravy na obranu jazyka slovanského obzvláště českého (1775). V 80. letech napsal monografie o Karlu IV. a Václavu IV., slovník jezuitských vědců a spisovatelů v českých zemích a **Dějiny Němců a jejich jazyka**

v Čechách. Vyvrcholením jeho historické práce byla **Nová kronika česká** (1791-95), psaná česky; to bylo významným literárním a buditelem činem, jímž zpřístupnil širším vrstvám čtenářů dosavadní výsledky výzkumu českých dějin.

V NAŠÍ KNIHOVNĚ JE MOŽNÉ SI VYPŮJČIT:

František Martin Pelcl: Paměti

Josef Johanides: František Martin Pelcl; Knihovna Františka Martina Pelcla

Alena Richterová: Děčínské rukopisy ze sbírky Františka Martina Pelcla nyní ve fondech Národní knihovny České republiky

